

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; narečnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 23.

V Ljubljani, 1. decembra 1876.

Tečaj XVI.

Želodec.

Dodatek 75. b. v. v II. berilu str. 109.

Naše telo podobno je kraljestvu, v katerem je kralj človek sam; vendar ima človek le meje v svoji oblasti. Roke, noge, usta, oči so naši zvesti služabniki, ki nas popolnoma ubogajo in nam služijo; a notranja država ne pozna človeka. Tù se dela kri in razne druge mokrine in sterdine sicer nam na službo, toda brez našega dela.

Želodec je kuhar in ob enem tudi poglavar vsi notranji državi. On vlada na ognjišču, opravlja vsa težja dela in skerbi za splošni blagor vsega života. Želodec res kuha, pa kje ima ogenj, ali kdo mu ga daje? Kri mu daje ogenj in vročino. Če želodec hoče delati, pokliče kri, katera iz vseh delov telesa vkup priteče in mu tako dobro zakuri, da res kuha, kar se mu je poslalo. Zaradi tega večkrat čutimo mraz po herbtu, če želodec preobložimo, zakaj kri, ki jo želodec hoče, dohaja v polnih tokih od vseh krajev života, ter drugim delom odpeljuje gorkote. Zavaljo tega ni zdravo, če se kdo po kosilu koplje. Merzla voda kri žene k želodcu, kateri ima ravno največ dela, in ta prehuda dotaka dela vstajo, v kateri je že marsikdo izgubil življenje.

Kako pa želodec kuha? Želodec ravno tako kuha, kakor izurjen kuhar: meša in meša, valja in pretaka, pa tudi priliva mokrote, če je treba, in še celó soli jedila. Želodec ima neko slano reč, s katero jed spreminja v tekočine. Osoljene jedi želodcu pri tem opravilu pomagajo; ljudje jedí solé, in ne vedo, da kuhar želodec hoče solí. Želodčeva mokrota pa nima samo soli v sebi. To pospešuje prebavo, to je, največje delo v skriti

želodčevi kuhinji. Ako želodec kako reč prebavi, je vsa drugačna, kakor je bila pred, ko jo je človek povžil in poslal želodcu.

Želodec ima mnogo dela, zato ga po obedu ne moti, in mu pri mizi tudi preveč ne nalagaj, akoravno je želodec gospodar notranjemu životu, je vendar tenak in suh in kmalo oslabí, da ne more delati tako čvrsto, kakor mu je vedno treba za blagor vsega života.

Zelo nevarno je, če kdo želodec preveč preobloži in mu preveč dela naloži. Ako imaš trudne noge in roke, uležeš se in lahko počiješ, a želodec podoben je dninarju, kateri redí veliko družino, in če le malo časa ne dela, mora vsa družina stradati, to je, ves život peša.

Želodec je zeló raztegljiv; je sicer majhen mošnjiček, pa se lahko zeló raztegne. Ako dolgo ne jemo, čutimo neko terganje v životu; to pa čutimo zato, ker deli blizo praznega želodca nimajo naslombe. To terganje nas opominja, da gospodar želodec hoče jedila.

Mladi ljudje želodčev klic radi poslušajo, in ne čakajo, da bi jih dolgo klical, a dovolj je ubogih ljudi, ki sicer želodčev klic slišijo, pa mu vendar ne morejo ustreči, ker nimajo kaj jesti; ako tak post več časa terpi, mora človek umreti. Pri takem nesrečnežu se želodec toliko stisne, da je komaj en perst velik. Večkrat pa se je že tudi zgodilo, da so ljudje umerli, ker so želodec preobložili. Pri takih so zdravniki dobili tako raztegnjen želodec, da je polnil pol spodnjega života.

Želodec nima tedaj umerjene velikosti in podobe; naravná se vselej le po tem, kar ima v sebi.

Ker vemo tedaj, da je želodec gospodar našemu životu in da požrešnega človeka tudi s smertjo kaznuje, varujmo se, da ga ne razžalimo!

K r o m p i r,

obravnava v višem oddelku ljudske šole.

(Konec.)

Nekoliko iz kemije.

Ako krompir nasteržemo, dobimo neko kašnato tvar, in ako pustimo to nekoliko časa pri miru stati, postane ona sive barve, iz česa moremo sklepati, da je v krompirju barvna snov. Odloči pa se ob enem precej vode. Ako silimo kašo skozi platneno ruto ali drobno rešeto, ostanejo v njej laski. Prekapljena tekočina sesede se v posodi, ako je v miru pustimo, to je skrob. Ako pa očiščeno vodo sogrejemo, se ona sterdi ali zakerkne, kakor beljak od jajca, to pa zovemo potem rastlinsko vlaknino. Če pa v ostalo tekočino neko kislino prilijemo, odloči se neka kodrasta snov, ktera je podobna z mleka narejenemu siru, zato jo pa tudi sirnino imenujemo. Razun tega nahaja se v tekočini še neka druga snov, ktero pa solanin zovemo.

Solanina nahaja se največ v mladih bledih krompirjevih kalih, kateri se navadno v hramih pri krompirju pokažejo, ravno tako tudi v jagodah pri krompirjevcu. Ta snov ima nekak zoperni, serbeči in ostrí okus, in je strupena. Kadar se krompir kuha, gre solanin v vodo, ter stori, da je voda potem nekega posebnega okusa. Zato je pa kuhani krompir popolno neškodljiv.

Beljakovina. Ako kuhamo olupljeni krompir, gre toraj večji del rastlinske beljakovine v vodo, krompir pa postane bolj močnat in kerhek. Ako pa krompir v oblicah kuhamo, ostane pa beljakovina v njem, zato je pa taki krompir tudi bolj gost in terd. To je toraj razloček med olupljenim in neolupljenim kuhanim krompirjem; zadnji pa je tudi bolj rediven, toda zaradi beljakovine, pa tudi težje prebavljiv.

Skrob v krompirju je iz podolgovatih zern, plast pokriva plast, kakor na čebuli. V celici je dostikrat po 20—30 takih zernc. Na solncu so svitla, po potipu pa se terda čutijo. Ako se skrobu primeša joda, zveže se z njim v čudovito spojino lepe vijolčaste barve. Ta prikazek je tako očiten, da moremo s skrobom dokazati tudi najmanjšo množino joda in narobe skrob z jodom. Ako se toraj hočemo prepričati, imamo li skrob, ali ga nimamo, porabiti je v ta namen nam le nekoliko joda, ako se pobarva višnjevo, je sigurno skrob, ako pa postane rudeče-sivo, ga ni. Pri kuhanji napno se celice, in skrobove kroglice se do 30krat povečajo, vsled tega koža na krompirju počí. Kadar pa razpočijo posamezne celice, se skrob v vodo razgubi, in tak krompir se potem žlezasto in ločnato skuha. Zakaj mati včasih krompir s kuhavnico v piskru starejo, kadar hočejo skuhati krompirjeve žgance? — Skrob se v vrelej vodi namoči in napne v neko zdridasto stvar, to pa zovemo lep (šterka). Lép se rabi za stoženje perila i. t. d. Ako se pa mokri in sterti krompirjevi skrob skozi železno rešeto prepusti, dobe se mala zernica. Ako se ona denejo potem na vročo soparo, postanejo previdljiva. In ako se dalje posuše, dobi se tako imenovano krompirjevo sago.

Spoznali smo tedaj pglavitne obstojne dele krompirja, kakor: moševino ali lesno vlaknino (Pflanzenfaser), skrob (Mehlstoff), beljakovino, sirnino (žita imajo namesto sirnine vlečec), in vodo. Ti pglavitni deli, se pa zopet dele v dvoje verst al skupin, namreč: beljakovina in sirnina imata v sebi dušec, moševina in skrob pa ga nimata. Skušnje so vendar pokazale, da se imenovanih delov ne nahaja enaka mera v krompirju. Natančne skušnje so pokazale, da je v 100 delih 1) dušca prostih ali snovi za segrevanje: 15 delov skroba, 4 dele guma, in 4 dele moševine; 2) dušca imajočih ali za tvarjenje kervi pa je: 1 1/2 del beljakovine in 1/2 dela sirnine in 3) snovi za postajanje kosti in vode pa je : apna nič, vode pa 75 delov. Po tem računu ima toraj

100 delov krompirja 23 delov dušca prostih in le 2 dela dušca imajočih snovi; primerje je toraj, kakor 10 : 1.

Krompir je najpoglavitniši živež, pa tudi najbolj obrodi, zato se po vsej pravici imenuje, „kruh revnih“. Vendar je naravoslovec rekel, da učenost zametuje in obsoja krompir, kakor edino hrano.

Kakor veste, mora stvar ali snov, katero človek za hrano vživa, v sebi imeti vse one snovi, iz katerih je sestavljeno človeško telo, kajti telo le tega potrebuje, iz česar sestaja, in to se mu tudi mora dati. — Človeško telo je iz 22 snovi ali obstojnih delov, od katerih tukaj le nekatere naštejemo: beljakovino, sirnino, vlaknino, zdriz, tolščo, vođo, železo, sol, apno. Razvesti se pa dajo te snovi zopet na svoje prvotne snovi, katerih do zdaj blizo 60 poznamo. Od teh snovi so skoraj 4, katere se edino bistveno vdeležujejo vsega sestavljenega na zemlji, kar zovemo, da je živo. Namreč: dušec, kislec, oglec in vodenec. Ako pogledamo sestavo posameznih delov našega telesa, vidimo, da nekateri deli sestajajo iz kisleca, vodenca in ogleca, drugi deli imajo pa še razen teh 3 snovi še dušec. Snovi prve verste zovemo, da so dušca proste, druge pa da imajo dušec, obe snovi skupaj imenujemo organske, v razloček od neorganskih. Telesni deli so po tem tako-le razdeljeni: 1) Snovi, imajoče dušec, so: beljakovina, sirnina, vlaknina in zdriz (Gallerte). 2) Snovi, ki nimajo dušca: tolščica. 3) Neorganske: voda, apno, železo, sol, žveplo i. dr. Vse imenovane snovi morajo toraj biti neobhodno v naši hrani, ako hočemo, da naše telo živé in redé. Dušec imajoče snovi napravljajo posebno kri, meso, kosti, zato se jim tudi pravi napravljavci kervi in mesa, te so posebno beljakovina, sirnina, vlaknina. Dušca proste snovi zovejo pa se napravljavci tolščice in snovi za ogrevanje, take pa so maščobe, sladkor, skrob (sterka). Navadno se računuje, da potrebuje odrastli in delavni človek na dan za povžiti 385 gram. mast napravljajoče, in blizo 157 $\frac{1}{2}$ gr. meso in kri napravljajoče snovi. Razmerje med obema snovima v hrani naj je 1 : 5; ako je pa ono še niže, nesposobno je za življenje človeško.

Krompir želodec nasiti, a človek, kateri bi užival izključljivo le krompir, pešal bi vidoma na močeh, mišice bi mu oterpnele, možgani bi mu oslabei in bled bi postal. To se vidi očitno na Irskem, kjer reveži mesa skoro ne poznajo, ter po težavnem delu povžijejo dan za dnevom svoj del krompirja, ter se srečne šteti smejo, ako v letu 4krat k krompirjevi jedi slanika dobiti morejo.

Samo krompir nam toraj ne more trdnega življenja ohraniti. Na živalih se to vidi. Ako bi na pr. psa več časa edino le s krompirjem hranil, videl bode, kako bode čedalje bolj perhljiv in slaboten.

Ako bi hotel človek, kateri potrebuje 15 dgr. in 7 $\frac{1}{2}$ gr. na dan beljakovine, snovi za živež, to množino edino le v krompirju pridobiti

moral bi na dan 8 klgr. in 40 dgr. krompirja pojesti. Ali ni to neizrečena množina težko prebavljive snovi?

S tem pa nočemo nikakor reči, kakor da bi krompir ne bil pripraven za človeško hrano. Nasproti, krompirja ne moremo nikoli dovolj ceniti, ako uživamo tudi dušec imajoči živež, kakor je meso, mleko, jajca i. dr. Krompir in mlečna jed, meso in krompir so za slehernega zelo zdrava in modro sestavljena jedila.

Valentin Vodnik.

X. In žverglal bom, dokler se mi ta piščal iz drina ne razkolje, je prerokoval Vodnik sam sebi l. 1781 v prošnji na Kranjsko Modrino; razklala se mu je nagloma l. 1815, in to silovito, kedar je dejan bil profesor v pokoj! — »Nach der Wiedereroberung der illyrischen Provinzen wurden Vodniks Verhältnisse getrübt . . . Nichts desto weniger gab er auch in dieser schwierigen Lage seine begonnene Unternehmung nicht ganz auf, erheiterte sich daneben mit Dichtkunst und beschäftigte sich zugleich mit der Entzifferung aller im Umfange Krains sich vorfindenden römischen Denksteine« .. piše M. Čop. — Pri tem preiskovanji mu je pomagal učeni Francoz St. M. Siauve, družnik keltiške akademije v Parizu. — Da je Vodnik v tem času veljal za izvedenca v starinstvu, priča to, da je dobil 14. julija 1818 po deželnem poglavarstvu nalog, preiskati mosaik, kateri se je bil našel pri prenarejanji kapucinskega terga.

Vodnik je že tedaj, ko je postal bil učitelj zemljepisja in zgodovine, in vzlasti, kedar je spisoval domačo povéstnico, jel potovati po slovenski deželi od kraja do kraja ter preiskovati stare spomenike, in nekaj jih je opisal že v omenjeni knjigi. Posebno pa je s starinoslovjem bavil se sedaj na starost v pokoju, in delo njegovo se nahaja pod naslovom: 22) **Römische Denkmähler in Illyrien** v „Laibacher Wochenblatt zum Nutzen u. Vergnügen 1818“ po razdelkih: a) „In Laibach; b) Im Felde bei Laibach; c) An den Ufern der Save“ v Nro. 11. 12. 14. 21. 23. 25. 26. 29. 30. 34. 37. 38. 39. 43. . . — Prišel je to razlaganje z besedami:

„Dem verehrten Publikum gibt Professor Vodnik über die in Laibach zu Tage geförderten römischen Denkmähler einige Nachrichten und nimmt sich vor dieselben über alle Denkmähler in ganz Illyrien fortzusetzen;“ — in vredništvo spremlja to naznanilo z naslednjo opazko: Vodnik — »dieser ehrwürdige, unermüdete Slavist, Alterthumsforscher und Historiker Krains; — dafür ihm jeder biedersinnige Geschichtsfreund im Inn- und Auslande vielen Dank wissen wird, besonders da es derley Männer wenige, derley Arbeit in Krain aber ungemein viel gibt.« — Opisoval je Vodnik rimske spomenike po Ljubljani in okrog Ljubljane strogo znanstveno brez kacih dovtipnih opazek, ktere je prav rad delal; kar v §. 29 št. 43 pri

spomeniku v Lescah nenadoma, kakor za slovó — ali labudnico — spregovori, kar je popéval v osodni Iliriji oživljeni svoji, takole:

Hier bemerke ich, dass der Nahme Ribulo in der römischen Sprache barbarisch, das ist, ausser griechisch u. lateinisch klingt; in der Slavischen hat er eine Bedeutung. — Wie unvermuthet kommst du hier mit deinen Slaven angestochen? — wird mich Jemand fragen. — So, weil ich keinen vernünftigen, keinen in der Geschichte gegründeten Anlass finde die Hauptländer der heutigen grossen Nationen mit anderen nimmehr völlig verschwundenen Urvölkern zu bepflanzen, und nachher aus der Ferne durch andere ganz neue anbauen zu lassen. Die Cimbern u. Teutonen bauten ihr Deutschland, und bauen es noch; die Oenotrer u. Italer ihr Italien ebenfalls seit jeher, die Hellenen u. Pelasger ihr Griechenland, und so die Sarmaten u. Scythen u. Illyrier ihre den schreibenden Griechen und Römern einst unbekanntem unermesslichen Wohnsitze. Rom reizte sie, die Deutschen u. Slaven, war ihnen lange an Waffen überlegen, und endlich erfuhr es, in was für mächtige Nester es gestochen habe, um welche es unbekümmert gewesen war, woher sie wären, was sie seyen, was für ein gemeinschaftliches Interesse sie für ihre gegenseitige Erhaltung belebte und zur Gegenwehr verband. Allmählig wurden die einheimischen Nahmen der Völker bekannt, die sich am Ende bey uns nur in Deutsche und Slaven aufklärten, welche letztere der Deutsche Winden, Viniden, Wenden, Wandalen nannte und welche schon frühzeitig ihre Vindonissa, Vindelizien, Vindobona u. s. w. hatten. Die in den Zeiten der sogenannten Völkerwanderung wandernden Völker waren Eroberer, wollten Befehlen u. Geniessen, nicht das Land bauen, daher liessen sie die arbeitende Gattung Menschen als gehorchende und Genuss erzeugende Geschöpfe fortbestehen, sie vertilgten kein Urvolk. So handelten schon vorher auch die Römer: nur die, welche Waffen führten, wurden bis zu ihrer Unterwerfung bekriegt, u. allenfalls getödtet; das gemeine Volk blieb bei seinem Daseyn. Die meisten Nahmen der Völker in der alten Geschichte sind schwankend, relativ, unbeständig; daher verschwinden sie aus der Geschichte, aber das darunten verstandene Volk bleibt, Dacien war ursprünglich ein Slawisches Land, denn die Wallachische Sprache (die Rumugnische) ist halb slavisch, halb lateinisch; folglich Getä waren Slaven, eine Erscheinung, welche ich Geschichtsforschern wohl zu beherzigen empfehle. Germania Magna u. Teutonia sind keine vollkommene Synonyma. Wir Illyrier sind neulich keine Franken gewesen, u. wären es auch nicht geworden seyn, obwohl sogar aus dem gemeinsten Volke viele französisch sprechen erlernt hätten, wenn wir unter französischer Bothmässigkeit geblieben wären. Wir waren und blieben Slowenen. Wenn also in dem Illyricum, Vindelicien, Noricum, Panonien u. andern Cisdanubianischen Ländern unrömische, undeutsche

Nahmen vorkommen, so folgere ich, dass man dieselben in der slowenischen Sprache zu suchen eine Ursache von Haus aus habe, und den Ribulo unter den Slaven finden dürfte. (Die Fortsetzung folgt.)

To so poslednje besede, ki jih je Vodnik dal na svetlo; zname-nita — prav res — labudnica njegova. — V št. 52 napoveduje sicer vredništvo, da „Laib. Wochenblatt“ imenoval se bode v prihodnjem letu „Illyrisches Blatt“ in da se vanj sprejemalo bode vse, kar koli je v zadevi z Ilirijo, in vabeč pisatelje pravi: »Der unermüdete Veteran der vaterländischen Alterthumskunde, Hr. Prof. Vodnig möge jüngeren Talenten hierin zum Muster dienen«; toda že v 4. listu l. 1819 prinese „Illirysches Blatt“ namesti njegovega nadaljevanja o rimskih spominkih le njegov „Nekrolog“ z naslednjim začetkom in sveršetkom:

„Krain hat einen schätzbaren Gelehrten und Schriftsteller verloren: Am 8. Jänner 1819 gegen zehn Uhr des Abends starb Valentin Vodnik, Priester und provisor. Professor der italienischen Sprache plötzlich am Schlagflusse im 63. Jahre seines Lebens.

Als Mensch und Priester wurde Vodnik ob seiner Frömmigkeit, Bescheidenheit, Dienstfertigkeit und seines munteren Wesens allgemein geachtet und von denen, die ihn näher kannten, herzlich geliebt.“

Vmes v „Nekrologu“ prof. Richter, kateri ga je sostavil v naglici, češ, da hoče Vodnika opisati boljše, kedar dojde mu potrebnih poročil, pripoveduje nekoliko o življenji in delovanji njegovem in o vzajemnosti, v kateri so z njim bili na pr. P. Marko, Damascen, Japel, Kumerdej, bar. Zois, Siauve, in v l. 8 priobčuje iz zapuščine njegove spomenik iz Vidma poleg Save proseč, naj kateri domoljubov nadaljuje, kar je hvalno pričel, a do konca dognati ni mogel — Vodnik.

Kar je Vodnik premogel in kar si je bil napisal, prodalo se je na javni dražbi po smerti njegovi. Izmed vse ostaline nam najimenitniše je dvoje: a) Spévník ali Pesmarica t. j. pesmi, kar jih je bil ali sam zložil ali izmed naroda si zapisal ali poslovenil iz drugih jezikov, in b) Slovar. — Rokopis s pesmami ali a) Spévník kupil je tedanji licealni knjižničar Matija Kalister; za njim ga je dobil Mihael Kastelic. — Vodnik je pesmi svoje pilil, prenařeval, popravljaj, prepisoval nektere po dva-, tri-, tudi štirikrat, in spolnoval po trikrat Horacijev nauk: „Nonum prematur in annum!“ — Pa tudi Kastelic jih dolgo ni mogel pripraviti na svetlobo. L. 1830 jame po M. Čopu spodbujen vrédovati „Krajnsko Čbelico“ in vanjo sprejemati i pesmi Vodnikove. Po njej priobči v II. bukv. l. 1831 pervikrat pomenljivi, sedaj obče znani Vodnikov „Moj spominek“ (str. 3. 4) in „Vinske Mušice“ (str. 5. 6). — V III. bukv. l. 1832 se nahaja: „Milica“ (str. 4—6.) in „Pésem od Ravbarja“ (str. 70—77), kakor jo je r. Vodnik zapisal.

— V IV. l. 1833 so ponatisnjene „Iskrice“ preslovenjene iz Laškiga (str. 75—77) pa „Anakreonta“, greškiga pevca nekatere pesmi po slovensko, t. s. 1) Gosli; 2) Ženska moč; 3) Sreberni kozarec; 4) Vsi pijejo radi; 5) Lastovka (str. 78—82), in „Balade ino Pesmi“ med krajnskim ljudstvom péte, od r. V. Vodnika zapisane, in sicer: 1) Voznik; 2) Samče; 3) Kralj Matjaž (str. 83—94). — V V. l. 1848: Ilirija oživljena, (str. 3—6). — Vredoval je tudi pesmi Vodnikove ter jih vredil do l. 1839, toda samo v rokopisu, v katerem se zna roka (pisava) petéra, z nemškim predgovorom, kjer pravi: „Mancherlei Rücksichten und widrige Zeitumstände haben die Herausgabe dieser Gedichte so lange verzögert.“ —

Česar pa M. Kastelic ni mogel, to stori Andrej Smole (r. 1800, u. 1840), kateri v Gajici dá na svetlo: „**Pesme Valentina Vodnika**“. V Ljubljani. Natisnil Jožef Blaznik. 1840. m. 8^l str. 131. — V tej zbirki, ktera je dokaj razširjena med narod slovenski, nahajajo se: »Na moje rojake; Zadovolni Krajnc; Novo leto; Versác; Narviši snežnik za Triglavam; Pravlica; Kós inu Sušic; Sraka inu Mlade; Némški in krajnski kojn; Petelinčika; Plesár; Star pevic ne boj se peti; Moj spominik; Bohinska Bistrica; Vinske Mušice; Samčè; Milica milena; Cvétje; Iskrice preslovenjene iz Laškiga; Napis na Lubl. Nov. od l. 1802; Mirov god; Premagova veseljica; Na sebe; Predgovor za Lubl. Nov. 1797, — 1798, 1799; Novo leto 1799 — 1802; Vošenje noviga leta; Napis na Knobelrove Pesme; Napisi za mesce 1796 in 1797. — Pesmi za Brambovce v l. 1809. Predgovor. Pesem brambovska; Molitva brambovska; Perséga; Estrajh za vsè; Brambovska dobra volja. — Anakreonta... nekatere pesni: Gosli; Ženska moč; Ljubezen pobeč; Slabic; Golobica; Neznana vojska; Sreberin kozarec; Vsi pijejo radi; Ljubezen sužinj; Lastavca; Pomladi; Ljubezen pičen; Skeržák; Ljubeznove pšice. — Popisovanje Krajske dežele (iz pratike 1795.). — V. Vodnikovo življenje (iz pratike l. 1795.). —

Po tej zbirki Smoletovi so mlajši Slovenci še le prav spoznavati jeli Vodnika, in mnoge njegove pesmi slovenskemu narodu zložene so postale res narodne. — Potem so ponatisnile sim ter tje ktero Vodnikovo Novice; na pr. l. 1844: Zadovolni Krajnc; Brambovska dobra volja; l. 1845; Némški in krajnski kojn itd. — L. 1848 pride „Iliria oživljena“ pervikrat tudi po latinski na dan po Sloveniji l. 5. — L. 1854 priobči Bleiweisov Koledarčik slovenski str. 32 „Jeklenice.“ — Zg. Danica prinese l. 1858 št. 3 slovečo „Dies irae“, kakor je Vodnik jo poslovenil: „Dan poslédni pride sila, — Zemlja v prah se bo zvalila, — Priča David in Šembila itd. (cf. Janežič Cvetn. slov. slovesn.). — Nekaj manjših prinese tudi Vodnikov Spomenik l. 1859, vzlasti v P. Hicingerjevem sestavku: „Pregled Vodnikovih pesem“, kjer je po krajšem izdelku pervikrat natisnjena njegova „Ilirija zveličana.“ —

Čim bolj so tako spoznavali Vodnika Slovenci, tém bolj so zahte-

vali, naj se vendar pesmi njegove spravijo skupaj na dan. L. 1868 pridobi si na javni dražbi po Kastelicu omenjeni rokopis Matica Slovenska, in po njej se prikažejo na svetlo: „**Vodnikove Pesni.**“ Uredil France Levstik. Izdala in založila Matica Slovenska. 1869. Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani. 8° str. 146. — V zbirki tej se nahajajo nekatere pervikrat natisnjene ali po rokopisu nekoliko prenejene v razdelku I: Različne pesni (na pr. Dramilo svojih rojakov; Ilirija oživljena, Illyria rediviva, Ilirija zveličana po daljšem izdelku; Mile mileni; Nelsonu; Veselje o dobitvi Mantove 1799; Leto 1814; Združenci 1813. do 1815. leta; Šole spet estrajške; Zahvala Petra Malega; Koprivniška cerkev; Napis Knobljevim pesmim itd.) — II. Basni. — III. Pesni iz Pisanic. — IV. Uganke. — V. Pesni, zložene po narodnih (Tekica; Ribič; Slavček; Miška). — VI. Pesni preložene (Anakreonta; Dies irae; Iskrice; Otožnemu vina; Petelinček; Pesen na cesarjev god; Uk estrajških vojakov 1813). — VII. Pesni brambovske v letu 1809 (Napitek). — VIII. Narodne pesni nabrane (Pegam in Lambergar; Ravbar; Nevesta kralja Matijaža; Lovec; Brašno; Mladič samec; Voznik. — Kratke in poskočne.) — Rokopis, po katerem je vravnana ta zbirka, se hrani v Matici, ktera za obliko ni prevzela odgovornosti. Kar je v Smoletovi na koncu v opombi, „de so Vodnikove pesmi ino druge pisarije tukaj ravno tako natisnjene kakor jih je on zapisal. Nič se ni preuredilo, nič popravilo“ — se o tej, žalibože! ne more reči. —

Šolarska knjižnica.

XI.

61. **Bogomir, mladi puščavnik. Pripoved za otroško mladost in njene prijatelje. Po Krištofu Šmidu. S 6 podobami. 1867. V Celovcu. Založil in na prodaj ima J. Leon 8°.**

Veseli nas, da smo zopet nekoliko knjižic našli iz pisem užé večkrat omenjenega Krišt. Šmida, katerega ime sloví po vsem katoliškem svetu. Njegove pripovedi za otroško mladino so tako prijetne in podučne, da jih človek ne položi poprej iz rok, dokler jih ne prebere od konca do kraja. Zgoraj omenjena povest je tiskana z novimi črkami, jezik je mičen in tako uméven, da bo knjižico tudi najmanjši otrok z veseljem in pridom prebiral. Knjižica je olepšana sè šestimi podobami in stoji 32 kr. Priporočamo jo vsem gosp. učiteljem, da si ž njo pomnože šolarsko knjižnico, prej ko mogoče.

62. **Sveti večer. Povest v božični dar pridnim otrokom. Krištof Šmid. Poslovenil J. Bilec. S podobami. 1867. V Celovcu. Založil in na prodaj ima J. Leon. 8°.**

O tej knjižici stoji isto, kakor pri prvej. Tudi ta knjižica je tiskana z novimi črkami in je vredna, da se razširi po vsem Slovenskem. Zatorej učitelji! podvizajte se, da si pomnožite ž njo šolarsko knjižnico; lepših knjižic ne morete imeti, kakor ste ovi dve, ki smo ji ravno omenili. Cena tej knjižici je tudi 32 kr.

Pri tej priložnost naj omenimo še nekoliko starejših knjižic od Kr. Šmida, preloženih na slovenski jezik, ki so pa žalibog natisnjene sè starim črkopisom ali Bohoričico, ter jih zató ne moremo priporočati za šolarsko knjižnico. Omenjamo je pa zaradi tega, da imamo popolni pregled vseh do zdaj na svetlo izišlih knjižic za našo slovensko mladino. Nismo ne še tako ubožni v domačem slovstvu, kakor bi nekateri naši sovražniki radi imeli, le popraviti in vnovič natisniti bi treba to, kar je zastarélega in imeli bi kmalu prekrasno zbirko lepih knjižic v poduk in zabavo naše mladini. Evo jih:

63. **Dve lepe reči za pridne otroke. I. Velikonočna pisanka. II. Kresnica. Iz pisem Krištofa Šmida. V Celovcu. 1838 8°.**

Knjižica je natisnjena sè starimi črkami in stoji samo 10 kr. Dobiva se menda še pri knjigotržci J. Leonu v Celovci. Dobro bi bilo, ako bi se kdo lotil tega dela, da bi jo nekoliko opilil po najnovejšem pravopisu in jo dal na novo v natis. Ali nam bi družba sv. Mohora ne mogla tega oskrbeti?

64. **Prijetne pripovedi za otroke. Drugiga natisa. Iz pisem Kr. Šmida. V Celovcu, 1836. 8°.**

Tudi ta knjižica je natisnjena v starem pravopisu. Stoji 10 kr., v papir vezana 18 kr.

65. **Dvoje fantov. Blagi Fridolin in hudobni Bric. Iz pisem Kr. Šmida. Poslovenil Felicijan Globočnik. V Celovcu, 1841. 8°.**

Knjiga je natisnjena v starem pravopisu in ima jedno podobo spredaj. Cena jej je 20 kr. in se dobiva pri knjigotržcu Leonu v Celovcu. Posebno za to knjigo bi želeli, da bi jo kmalu kdo izdal vnovič na svitlo. Ali nij škoda, da imamo tako lepo število primernih knjižic za našo mladino, pa jih vendar ne moremo rabiti, ker so v starem pravopisu.

66. **Troje ljubeznjivih otrok. Tri vesele pripovedi za otroke. 1. Pavle Hrastovski; 2. Zgubljeno dete; 3. Kapelica. Iz pisem Kr. Šmida. 1838. 8°.**

Prav primerna knjižica za našo mladino, ako bi bila natisnjena v novem pravopisu. Dobiva se menda še pri založniku J. Leonu v Celovcu po 12 kr. — Ako bi se kdo pismeno obrnil do založnika gosp. Leona, morda bi bilo mogoče, da bi Leon sam vnovič izdal in založil omenjene knjižice z novim pravopisom in v popravljenem jeziku. Pač

žalostno, da imamo, pa ne moremo rabiti, kakor bi radi. Vendar pa priporočamo omenjene knjižice vsaj za farne bukvarnice, ker v vsakej fari je gotovo kak človek, ki je vajen starega pravopisa in bo rad čital knjige, ki imajo toliko lepega in poučnega v sebi.

67. **Čujte, čujte, kaj žganje dela. Prigodba žalostna in vesela za Slovence. Z eno podobo. Poslovenil Felicijan Globočnik. 1847. 8°.**

Ta knjižica, ki jo kinča spredaj prelepa podoba sv. Janeza, natisnjena je z novim pravopisom in vredna, da se vloži v šolarsko knjižnico. Prigodba žalostna in vesela kaže v mičnih pogovorih, kako škodljivo je žganje za časnost in večnost. — Knjiga stoji 12 kr. in se dobi pri knjigarji J. Leonu v Celovci.

Dopisi in novice.

— *Okrajno učiteljsko zborovanje za Logaški šolski okraj.* (Dalje.)

— Božič nadaljuje razpravo o šol. disciplini, kateri je namen, nravnost šolske mladine napotiti tje, kjer ji zagotovi časno in večno srečo. Pri odgoji bi morali stariši z učiteljem sodelovati, kar se pa malo kje zgodi. — Načela odgoje so zapopadene v modri ljubezni do šol. mladine. Dobra disciplina pa se težko vzdržuje v šoli, še težje pa zunaj šole.

Poročevalec primerja potem red stare in sedanje šole, ter konstatuje, da je bilo v šoli in zunaj šole v prejšni dobi glede discipline vse drugače, tudi mladina je bila vljudnejša. Psovke, kletvine, pušenja tobaka, kartanja, pretepanja in drugih nespodobnosti bilo je med otroci malo kdaj slišati ali videti. Ta red se je po večem vzdrževal s telesnim pokorilom. »Božič« sicer ne odobrava telesnega pokorila kot edino pravega sredstva za popboljšanje razposajene mladine, niti ne, da se je rabilo za vsak najmanjši prestopok šolskega reda. Da je pa v novi dobi ljudskega šolstva šiba prepovedana za vsak slučaj, to ni prav in kar je največje zlo pri tem, je to, da otroci vedo o ti prepovedi.

Lepa je sicer idealna postava, a v dejanskem življenji je drugače. Učitelji vseh krajev tožijo, o spridenosti mladine, ter da vsi dopustljivi pomočki ne zboljšajo žalostnih razmer. Govornik to pripisuje surovosti kmečkega ljudstva, čiga otroci niso vajeni ubogati na samo svarljive besede, kakor je to pri otrocih izobraženih ljudi. (?) — Šurovih otrok v šolo dohajočih brez orodja, neobrezanih na umu in sercu, zlasti v prenapolnenih šolah in tesnih klopeh ni moč s pripomočki po postavi določenimi odgojevati niti v šoli, niti zunaj šole.

Razun telesne kazni bi na deželi glede nravnosti pri mladini vtegnilo tudi koristiti, da se vstanovi nekaka sodnija, ki bi nadzorovala vedenje in obnašanje mladosti, tej sodnji bi bila podložna vsa mladina, in pazila bi, da bi vsi stariši in rokodelci svojo mladost lepo izrejali. Udje te sodnije bi bili duhovniki, učitelji in drugi pošteni in izobraženi srenjski možje. Tej sodnji bi bila naloga, da bi razširjevala nravstvenost, pobožnost, lepo zadržanjanje in izobraževanje, odurajala bi pa: razuzdanost, potepanje ob praznikih in druge surovosti. Taka sodnija v srenji bi dajala pismena spričala »lepega in dostojnega vedanja« in ta spričala bi morala imeti svojo posebno veljavo v javnih uradih.

Zatoraj stavi sledeče predloge: a) Slavni c. k. okr. šol. svet naj dela na to, da se prenapolnjene šole razširijo v dvo- ali večrazredne šole. b) Da zbor

priterdi Poženel-ovem nasvetu. c) V vsaki šolski občini naj se vstanovi npravstvena sodnija.

Pri debati o tem ravno nihče ne ugovarja razpravljenim načelom, vendar so učitelji nasprotnih mnenj glede tega, kako se imajo učitelji obnašati proti deci ob začetku šolskega leta in pozneje.

Žirovnik je za to, da se z otroci prva 2 mesca strogo ravna, da se jim divjost prelomi; ko so se vdali, dobili potrební strah in navadili pokorščine, še le potem postopa učitelj bolj prijazno z otroci. Po tem načelu se on ravna.

Ta misel obudila je splošno opozicijo, razgovora se vdeleže: učiteljici Jurman in Galle, potem tudi Bernard sklicevaje se na svojo prakso in dokazuje, da po osornem obnašanji s prva bi mladina zgubila vse veselje do šole; ljubezen do učitelja bi se spremenila v strah, ki pa deci šolo le pristudi, mesto priljubi. — Otroci že itak — vstopivši v šolo — prineso čudne predsodke seboj in jokajoč se branijo hoditi v šolo, ker učitelj jim je bil narisan kot trinog, pred katerim se sedaj dete trese. Černo postopanje učitelja poterdilo bi jim prve pojmove o šoli, in namen šole je prvi dan uničen.

Žirovnik pojasnuje svojo prej izročeno misel tako, da se strinja s svojimi oponenti, le razloček naj bode v obnaši učiteljevi proti otrokom s prva in pozneje.

Potem daje nadzornik na glasovanje Poženel-ove in Božič-eve nasvete, ki se razen onega o vstanovitvi npravstvenih sodnij, enoglasno sprejmo.

Drugi dan se nadaljuje.

4. točka d. r. O vprašanju: Imajo li šolske gosposke, naprejpostavljeni, gospodarji kaj vplivati na šolski napredek? Ali se jemlje kaj ozir na spričala — izpustnice, kakor bi bilo glede šolskega obiskovanja in marljivosti učencev potrebno?

Dasi je vprašanje jako važno, vender se nihče ne oglasi, da bi o tem obširneje sporočal. Zato se po skupnem pogovoru, katerega nadzornik z raznimi vprašanji razširjuje, razpravlja ta stvar. Obseg tega razgovora je bil blizota-le:

Vsled novih šol. postav stopilo je ljudstvo v drugo razmerje proti šoli. Vstanovile so se šolske oblastnije, krajni, okrajni in deželni šolski sveti, ki imajo skupni nalog vrejati in pospeševati ljudsko šolstvo. Zbor pa nima namena, preiskavati delavnost teh korporacij pri šolstvu; a to pa se mu zdi potrebno naglaševati, da je premalo, in sicer premalo osobne zveze. Uradnih dopisov si drug drugemu pošiljajo v obilici, tedaj duševne zveze ne manjka. Osobno pa so drug z drugim premalo v dotiki. To pa se pri šoli sami najbolj pozná. Mnogo je dandanes v odličnih in merodajnih krogih govorjenja o šoli, s čim se priznava važnost ljudske šole, in da se javnost za njo zanima. A večina ljudstva pa tega ni prepričana, ker ne vidi, da se oblastnije res dejansko za to zanimajo; ker ni prepričana, da skerbé res za zboljšanje šol. To je znabiti ne malo krivo, da je ljudstvo merzlo proti šoli. Nadzorniki, okrajni in deželni, sicer nadzorujejo šolo, a to v tem smislu ne zadostuje. Nadzorovanje v to postavljenih organov nima željenega upliva ne na šolsko mladino, niti na občinstvo na deželi. Kdo razun učitelja pozna nadzornika? Kdo se zmeni zanjega? Učitelji to s fakti dokazujejo. — Kakor učenci, isto tako tudi krajni šolski sveti ne poslušajo prigovarjanja, svarjenja, nasvetovanja. Oseba, pred katero ima občinstvo vsega okraja kaj zdatnega respekta, je okrajni poglavar in druge odlične osebe, ki so po uradnijah poleg glavarstva, to so osebe, ki jih deželan pozna, ki jih ali čisla, ali ki se jih boji in o katerih doma govori. Kako do-

brodejnih nasledkov bi bilo toraj, ko bi take osebe katerikrat počastile šolo in krajne šol. svete. Po šolskih občinah bi se razglasilo: Glejte šola mora vender le važna biti, ker se gospod glavar ali komisar za našo šolo tako pobrigajo. — Tako postopanje bi tudi pričalo, da je učitelj v najožji zvezi s šolsko gosposko. Zarad tega se stavi naslednji nasvet:

Gosp. okrajni poglavar naj ob priliki svojega potovanja vsaj enkrat vsako leto nekaj šol vsega okraja obiše ter se prepriča o delovanji učitelja, o napredku šolske mladine, o šolskem obiskovanji in o delovanji kraj. šol. svetov. Ako bi g. okr. glavar ne vtegnil tega storiti, naj tudi pooblasti katerega svojih odličnih souradnikov, da poleg nadzornikov pokaže, koliko je gosposki mar za nápredek šole.

Ta nasvet se enoglasno sprejme.

Isto tako naj tudi udje kraj. šol. sveta vsak mesec stopijo enkrat v šolo ter pokažejo, da so res šolski možje in zastopniki šole. Otroci, ki so se v šoli kaj naučili, se bodo radi skazali pred domačimi možmi. Govorilo se bo o napredku itd. Zginil bode tako marsikateri predsodek in šola se bode ljudem priljubila. Toraj zbor nasvetuje:

C. k. okr. šol. svet naj z dopisom krajnim šol. svetom ukaže, da naj udje obiskujejo šolo od časa do časa, gotovo pa vsak mesec vsaj enkrat.

Tudi ta nasvet se enoglasno sprejme.

Tudi občinsko predstojništvo more v povzdigo domače šole kaj storiti. Župani naj poprašujejo ob priliki, ko imajo s strankami opraviti, ali deca hodi v šolo, ali se kaj uči? S prigovarjanjem se dostikrat tudi kaj opravi in učiteljski zbor nasvetuje:

C. k. okr. šol. svet naj ukaže županijam v tem smislu delovati, in naj jim naroči razglasiti, da nihče gospodarjev ne sme sprejemati šolsko deco v službo, ako nima šolskega spričala, da je postavni šolski čas doveršila.

Večina zbora glasuje in poterdi.

G. Božič nasvetuje dalje, da bi zbor prošnjo izrekel: Slavno c. kr. okrajno glavarstvo naj ne daje legitimacije šolski mladini, da odhaja v ptuje kraje, ako ne dopolni šolske dolžnosti.

Temu nasvetu zbor enoglasno priterdi.

O smislu teh nasvetov izreka tudi učiteljstvo c. k. Idrijske rudniške šole želje, ki naj se postavi v zapisnik, in sicer: Da bi se slavni c. k. okrajni šol. svet s prošnjo obernal do slavne c. k. rud. direkcije, da naj vpliva na marljivost Idrijske šol. mladine, strogo deržeč se načela: Nihče se ne sprejme v cesarsko službo, ako ni doveršil 4. razreda z dobrim vspehom.

Zbor pripoznava korist tacega postopanja in podpira željo Idrijskega učiteljstva. —

5. točka d. r. a) Okrajne učiteljske bukvarnice sporočilo in računi se učiteljskemu zboru ne podajo, ker ni bilo moč vse potrebno prirediti do učiteljskega zbora. — Žirovnik priporoča zboru, naj sklne preselitev okr. bukvarnice t. j. iz Cerknice v Planino. — Nadzornik in uč. Benedek ugovarjata, da to ravno ni potreba; vsaj po spremembi bukvarnične komisije bode ta zavod na novo uredjen in učiteljstvo bode tudi bolj zadovoljno; preselitev pa bi bila le knjižnici na kvar.

Žirovnik vzame svoj predlog nazaj, ter ga hoče staviti po volitvi novega bukv. odbora.

Potem, ko zbor Poženel-a in Bernard-a kot pregledovalca računa odloči in sklne, da mora prejšna bukvarnična komisija do 28. sept. t. l. vse pri-

rediti, kar je potrebno, da novo izvoljena komisija bukvarnico prevzame, se po listkih voli nov odbor.

Od 15 oddanih glasov so dobili: Bernard in Žvagen po 9, Poženel 7, Benedek 5, Petrič 2, Mandeljč, Juvanec, Dermelj po 1 gl. Z večino glasov so tedaj izvoljeni: Bernard (9), Žvagen (9), in Poženel (7).

Žirovnik od svojega poprej stavljenega predloga odstopi in bukvarnica ostane v Cerknici.

b) Kot zastopnika učiteljstva v c. k. okr. šol. svet sta bila izvoljena nadučitelja Leopold Božič in Jožef Benedek z 9 glasovi. O tem se je naredil poseben zapisnik in predložil c. k. okr. šol. svetu, da ga izroči sl. c. k. dež. šol. oblastniji.

c) V stalni odbor ki prireduje gradivo za prihodnjo uč. konferencijo, sta bila per acclamationem izvoljena Benedek in Poženel; k tema pristopita tudi zapisnikarja, izvoljena za ta zbor.

Konečno še nadzornik nasvetuje, katera učna sredstva naj bi si ljudske šole prizadevale omisliti ter zbor ob 12 $\frac{1}{2}$ ure dne 12. sept. razpusti prigovarjajoč, naj učitelji marljivo delajo na šolskem polji v razvoju omiki in prsveti.

— *Iz seje c. k. dež. šol. sveta dne 2. novembra.* Predsedoval je c. k. deželni namestnik in navzočih je bilo 7 udov. — Predsednik je otvoril sejo in pozdrvil na novo sestavljeni šolski svet pri začetku šestletne dobe ter se nadeja, da se bode po prizadevanji šolskih oblasti in učiteljstva šolstvo napredno razvijalo. Pervi nalog bode sedaj dež. šl. svetu, da se na novo ustanove okrajni in po njih krajni šol. sveti, ter da nasvetuje okrajne nadzornike. — Prestopi se k dnevnemu redu. Razrešile so se prošnje učencev za oproščenje šolnine na gimnaziji v Ljubljani, v Rudolfovem, v Kočevji in na višji realki v Ljubljani. — Učitelju na Robu se bode začenshi od š. l. 1877/8 plača povišala od 450 na 500 gl.; učitelju v Hotedersici pa od š. l. 1876/7 od 400 na 450 gl. — V Šmariji bode drugi učitelj, ki se ravno kar ustanovlja, imel l. p. 500 gl. od l. 1876/7. — Prošnji dveh pomnoženih krajnih šolskih svetov, da se tam učiteljem poviša letna plača, ste se zavergli. — Prošnja učiteljske vdove, ki prosi za milostni dar, se je vernila okraj. šol. svetu, ker je bila pomanjkljivo napravljena. — Razrešila so se tudi prošnje za zlažšanje kazni.

— *V Kresnicah, šl. okraja Litijskega,* se je 16. novembra slovesno otvorila na novo vstanovljena ljudska šola. Ko je bila šola cerkveno blagoslovljena je govoril c. k. okr. glavar pl. Vestenek srenjskemu odboru, kraj. šol. svetu in starišem, g. šl. nadzornik Eppih pa otrokom. Za šolo so dali Pre-svitli cesar 300 gl. Navzoči so bili šolski otroci, srenjski zastop in večina prebivalstva tega kraja.

— Za mestne šole v Ljubljani se bode za l. 1877 potrebovalo: 19.647 gl., a v podštev je vzetih 16.295 gl., tedaj bode primankljeja 3352, kar bo mogla dodati mestna blagajnica.

— V krajni šol. svet za Ljublj. mesto so bili odbrani p. i. g. g.: Ferdinand Mahr, Rajmund pl. Čuber in Karl Leskovic, iz med učiteljev g. g.: Janez Eppich, Viljelm Linhart in namestovalca g. g.: Leopold pl. Gariboldi in Vilibald Zupančič. —

— Krajnemu šolskemu svetu tukaj sta raznih knjig darovalo knjigoteržca g. g.: Otomar Bamberg in Jurij Lerher. — Knjige se bodo dale nekaj učiteljski, nekaj šolarski bukvarnici.

— Deželni odbor je v seji 28. oktobra sklenil, da se mladenči pred vstopom v deželno vino- in sadjerejsko šolo na Slapu podveržejo izpraševanju iz učnih predmetov ljudskih šol; mladenče iz Gorenjskega in Dolenjskega bode v Ljubljani izpraševal dež. odbornik dr. Bleiweis, mladenče iz Notranjskega pa šolski vodja na Slapu.

— Ljubljana, t. j. njeni viri v Ložki, Cerkniški dolini, povodnji katere te vode napravljajo po teh dveh dolinah in tudi v Planinski dolini in na Ljubljanskem močvirju, se sedaj obširno razpravlja po Ljubljanskih novinah. Stvar je zares važna v geološkem oziru, posebno pa prebivalcem v teh dolinah v gmotnem oziru.

— »Krain. L. Lehrerverein« je zboroval 2. p. m. Sprejeti so bili naslednji predlogi in resolucije. a) Pôure naj se odpravijo, a učiteljem naj se zarad tega plača primerno poviša (g. Raktelj). b) Vodje na enorazrednicah naj dobe opravilno doklado (g. Bev k). c) Predstojniki na deželi naj se oproščajo pobiranja za šolske potrebe, to naj opravljajo davkarije. — Predloga g. Čerina, a) naj se prenaredi §. 17. derž. post. 29. aprila, da naj hodijo otroci do 14. leta v šolo tam, kjer so 3 ali 4 razrednice, b) naj se učitelju v pokojnino vštévajo tudi leta, ko je bil umeščen brez učit. izpita, se zaveržeta. Društvo je imelo prihodkov 727 gl. 25 1/2 kr., a troška 666 gl. 74 kr., ostaja tedaj 121 gld. — V odbor se volijo g. g.: Belar, Eppich, pl. Gariboldi, ravnatelj Hrovat, Linhart, Raktelj, Schmidt (na novo), Sima in Wisjak. (Posneto po »L. Sch. Ztg.«)

— *Hrvatski pedagogijsko-književni zbor* v Zagrebu bo imel 7. decembra t. l. ob 9. uri zjutraj svojo II. redno glavno sejo v društveni pisarnici. Iz poziva, ki nam je te dni v roke došel, posnemamo sledeče: 1. Pozdrav, predsednikov; 2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju 1876. l.; 3. Poročilo blagajnikovo o društvenih dohodkih in troških; 4. Razprava o društvenem poslovnem redu; 5. »Risanje v ljudske šoli,« na podlagi tiskanega spisa v 19. in 20. šte. Napredka. Poročevalec g. Ljud. Modec, ravnatelj na kr. preparandiji in vadnici; 6. »Kako je treba ljudskemu učitelju postopati pri lepopsnem poduku, da se doseže povoljen uspeh?« Poročevalec g. Gj. Kuton, učitelj na viš. deklški šoli; 7. Predlogi opravljajočega odbora in pojedinih udov. — Po dokončanej skupščini vkupno kosilo.

— Deželni šolski svet je sestavljen: C. k. deželni predsednik, prvo-sednik, c. k. vladni svetovalec g. Janez Hočevnar, c. k. deželni nadzorniki g. g.: Rajmund Pirker, Janez Šolar, dr. Matija Vrečko, zastopovalca učiteljstva g. g.: dr. Janez Merhal, ravnatelj na realci, Andrej Praprotnik, vodja I. mestne šole; zastopovalca kat. verstva g. g.: Friderik p. Premierstein, korar, dr. Leonard Klofutar, profesor na bogoslovji, odposlanca deželnega odbora g. g.: Janez Murnik in dr. Zarnik.

— Kam gremo?! V Vesprimu na Ogerskem se je ustrelil 14 letni deček, gimnazijalni učenec. Svojemu očetu notarju je pisal, da naj mu odpusti, a sicer se je on že naveličal živeti, in življenje se mu studi. — Brezova mast o pravem času bi bila menda ozdravila dečka, in mu zopet vdihnila ljubezen do življenja.

— † 13. nov. je umerl v Ljubljani pl. Jožef Roth vitez Rothenhorst, dvorni svetovalec pri c. k. dež. vladi, v 60. letu svoje starosti. Ranjki je predsedoval večkrat sejam c. k. dež. šl. sveta. Povsod se razlega glas: ranjki je bil delaven, spreten in priljubljen vradnik.

Prošnja.

Pomanjkanje, revščina in glad pritiska uboge siromake najhuje ob merzlem zimskem času. Zaslužka malo, ali celo nič; kaj še le tam, kjer ni nikoga, da bi stradajoči deci kaj zaslužil! Razna društva se trudijo z raznim načinom pomagati revežem. Tudi mestni učitelji, ki vsak dan gledajo revščino v podobi revno oblečenih in bledoličnih, sebi v poduk izročenihi otrok, hočejo storiti svoje, in pomagati šolskim otrokom, kar morejo. Ker so bili pr. l. tako srečni, da so mogli s pomočjo dobrotnikov vseh stanov napraviti več kakor 50 otrokom nekaj najpotrebnejše obleke, tedaj se letos zopet podstopijo terkati na dobrodelna serca, rekoč: „Pomagajte nam oblačiti revne šolarčke, ki še toliko obleke nimajo, da bi v šolo mogli.“ Hvaležno spoznamo, da tudi druga društva oblačijo ubogo šolsko mladino. — A koliko jih še ostane revežev. Siromaku je silo malo vstreženo, ako se mu reče: poterpi drugo leto prideš ti na versto. Izmed toliko število revežev izbrati najpotrebnejše in približno najvrednejše, je stvar silo kočljiva. Da bi tedaj tudi za take otroke mogli kaj preskerbeti, upajo se mestni učitelji stopiti v javnost, ter hočejo v ta namen napraviti veselico pri Tavčarji, ter se usojajo najvljudnijše vabiti slavno občinstvo k veselici. Program in čas ti veselici se bode v svojem času po ljubljanskih novinah razglasil v obeh jezicih. Sicer pa vsaki dar v ta namen hvaležno sprejema g. Raktelj, učitelj na II. mestni šoli. Gospodarski odsek iz učiteljev I. in II. deške in dekliške mestne šole, predsednik mu je g. Raktelj, bode skerbel, da se za nabrane denarje kupi najpotrebnejša obleka. — Kdor javno prosi, mora tudi javno povedati, kaj in kako! Sedaj pa, ko terkamo, ne prezirajte nas!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na Irazredni ljudski šoli v Nevljah je učiteljska služba z letno plačo 400 gl. in prostim stanovanjem izpraznjena. Prošnje za to službo, katera se bo provizorno podelila, se morajo do 30. listopada t. l. predložiti c. k. okrajnemu šolskemu svetu v Kamniku.

— V Logaškem šl. okr. Na Iraz. lj. šoli v Hotedersici, uč. služba 450 gl. in prosto stanovanje, krj. šl. svetu do 28. decembra. — V Postojnj. šl. okraji. Na Irazred. lj. šolah v Nadanje-Selu učit. služba, 500 gl. in stanovanje, v Verbovem l. p. 500 gl.; v Ternu, Razdertem in Budanjah po 400 gl. in prosto stanovanje c. k. okraj. šl. svetu v Postojni do (?)

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Na dekliško šolo v Kočevji pridete gni.: Marija Verderber, poprej učiteljica v Rehnovem zavodu in Adele Krušič iz Margreiter. zavoda v Postojni. G. Bernard Janč, poprej zač. v Nevljah, sedaj v Zgornji Tuhinji, tudi zač. G. Janez Gregorin, spraš. učit. kand., pride v Zalog pri Komendu v Kamniškem okraju.